

RÉVÉSZ GYÖRGY

Gyermekbarátok: tegnap, ma, holnap

„A jövőbeni nevelés célja az lesz, hogy egy olyan külső és belső értelemben szép világot hozzon létre, amelyben a gyermek növekedhet. Ebben az új világban hagyni kell, hogy a gyermek mindaddig szabadon mozogjon, amíg csak mások jogának megrendíthetetlen határaiába nem ütközik.”
(Ellen Key)

**A KEZDETEKTŐL A
VILÁGSZERVEZETEKIG**

Valószínűleg nem Ellen Key¹ volt az egyetlen a 19. század végén, aki komolyan gondolta, hogy a 20. század a gyermekek évszázada lesz. Voltak – nem is kevesen –, akik nemcsak egyetértettek a svéd író nő gondolataival, hanem tettek is azért, hogy e szép gondolat meg is valósuljon. A gyermekekért – közös jövőnkért – cselekvők panteonjában bizonyára megkülönböztetett hely jut Anton Afritsch (1873–1924) osztrák újságírónak, aki 1908-ban Grazban megalakította a Gyermekbarát Munkásegyletet.

Afritsch szociáldemokrata volt, maga is gyári munkás gyermeke, érthető tehát, hogy mindenekelőtt a legnehezebb sorsú munkásgyermekeknek akart segítő kezet nyújtani.

Az egyesület rövid idő alatt országos mozgalommá terebélyesedett.

A mozgalom természetesen nem maradt meg az egykori Monarchia határain belül. További története is tanulságos.

Az osztrák Gyermekbarátok a német és cseh testvérszervezetekkel együtt 1922-ben létrehozták a Szocialista Nevelési Szervezetek Nemzetközi Bizottságát (International Committee of Socialist Educational Organisations). Utódja az IFM – SEI (International Falcon Movement – Socialist Educational International: Nemzetközi Súlyom Mozgalom – Szocialista Nevelési Internacionálé), amelynek ma a világ 50 országában van tagszervezete. E tömörülés nem csak nevében szocialista, saját önmeghatározása szerint:

A Nemzetközi Súlyom Mozgalom – Szocialista Nevelési Internacionálé szocialista, nem-formális nevelési gyermek-, ill. fiatalok által vezetett mozgalmak ernyőszervezete. Világszerte működő szervezeteinkkel az egyenlőség, szolidaritás, demokrácia, béke, internacionalizmus

¹ Ellen Key (1976): *A gyermek évszázada*. Tankönyvkiadó, Budapest.

és antikapitalizmus értékei alapján neve-
lünk. Képesse tesszük a gyerekeket és a
fiatlokat arra, hogy aktív szerepet játsz-
szanak a társadalomban, és harcoljanak
a jogaikért.²

A Sólymokon kívül természetesen szá-
mos, a klasszikus gyermekbarát értékeket
képviselő, ám magát a politikától távolar-
tó szervezet működik világ-
szerte, a legnagyobb talán
az Egyesült Államokban
működő, 1920-ban alakult
Child Welfare League of
America (CWLA), amely-
nek több száz tagszervezete
és magánszemély tagja van
az USA minden tagállamában.

a klasszikus gyermekbarát
értékeket képviselő,
ám magát a politikától
távoltartó szervezet

GYERMEKBARÁTOK MAGYARORSZÁGON

A Monarchia nemcsak a „népek olvasztóté-
gelye” volt, hanem az eszméké is. Nem cso-
da, hogy a gyermekbarát gondolat csakha-
mar nálunk is népszerűvé vált, és nem
egész egy évtized múlva, 1917-ben – oszt-
rák mintára és segítséggel – Magyarorszá-
gon is létrejött a Magyarországi Munkások
Gyermekbarát Egyesülete (MMGYE).

Bár sokan a kezdeményezők – Matós
Jenő, Somogyi Béla, Szerdahelyi Sándor és
társaik – mellé álltak, az indulás mégsem
volt egyszerű. A korabeli jog szerint a civil
szervezetek legális működéséhez belügymi-
niszteri jóváhagyás kellett, amit azonban
az Apponyi Albert irányította Vallás- és

Közoktatásügyi Minisztérium meg akart
akadályozni.

1917. novemberi átiratában arra hivatko-
zott, hogy a „magukban véve helyes és nagy-
fontosságú célokat a közoktatási kormányzat
magáénak vallja, meg akarja valósítani, de
az azokra vonatkozó actió vezetését kezéből
ki nem adhatja. Kerülni kell ugyanis ebben
az actióban minden egyoldalúságot, min-
dent, ami osztály vagy vallási súrlódásokra
vezethetne...”³ Az ellenál-

lás okára részben magából
a szövegből, részben más,
korabeli dokumentumok-
ból következtethetünk: a
szociáldemokrata – tehát
ellenzéki – háttér önma-
gában is aggodalomra

adhatott okot, s nem lehetett kizárni, hogy
a mozgalmat politikai agitációra, ideoló-
giai nevelésre akarják felhasználni. Ez a
szempont nyilván összefüggésbe hozható
volt a katolikus klérus Gyermekbarátokkal
szembeni fokozódó bizalmatlanságával. A
katolikus egyház ugyanis, amely hivatásá-
nak tekintette ugyan a gyermekvédelmet
és a szociális gondoskodást, de meglehető-
sen szerény eredményeket ért el e területen,
feltékenyen figyelte a Gyermekbarátok nö-
vekvő sikereit. Kezdetben még követendő
példaként tekintett a vetélytárs gyakorlatá-
ra, a későbbiekben azonban már az isten-
telenség vádjával hirdetett harcot ellene.
A belügyminisztérium gyermekvédelmi
főosztálya azonban a VKM kifogásait nem
tartotta megalapozottnak, és már 1918
januárjában az egyesület alapszabályának
aláírását javasolta a miniszternek, erre
azonban – az egymást váltó kormányok és
belügyminiszterek sodrában – csak a köz-

² <http://ifm-sei.org/en/about/our-movement/> Letöltés: (2017. 04. 15.)

³ A Vallás- és Közoktatásügyi miniszter átirata a belügyminiszterhez a Gyermekbarát Egyesület alapszabályainak jóváhagyása tárgyában. Közreadja Gergely Ferenc (1997): *A gyermekbarát társadalomért*. Magyar Gyermekbarátok Mozgalma, Budapest. 85.

társaság kikiáltása után, 1918. november 2-án került sor.

Nem sokkal a megalakulást követően jelentős mértékben javultak a Gyermekbarátok működési feltételei. A Tanácsköztársaság rövid időszaka alatt számos fontos szociálpolitikai intézkedés történt, ami a Gyermekbarát kezdeményezések megvalósítását, vagy a megvalósítás kezdetét jelentette. A Népszava önálló rovatot indított Gyermekvédelem címen, a Gyermekbarátok taglétszáma 23 000-re nőtt. Különösen sikeresek voltak a tömeges élelmezési és üdültetési akciók.

A Tanácsköztársaság bukása után a szociálpolitikai vívmányok is megsemmisültek.

A következő évtizedek során a Gyermekbarátok folyamatosan változó, és általában egyáltalán nem kedvező feltételek között, gyakran a betiltás határán vagy azon túl végezték áldozatos munkájukat, tudatában annak, hogy szükség van rájuk. Álljon itt szemléltetésül egyetlen, de annál szemléletesebb adat: 1927 és 1937 között összesen 173.346 gyereket nyaraltattak Húvösvölgyben, az 1934-ben létesített árpádföldi üdülőtelepen pedig négy év alatt 475 gyereket.

HELYI KÖZÖSSÉGEK STRUKTURÁLT HÁLÓZATA

Ezekben az évtizedekben igen sok gyermeket támogató-segélyező jótékonyági intézmény és szervezet működött Magyaror-

szágon. Az 1911-ben megjelent *A fiatal-koriak támogatására hivatott jótékony célú intézmények Magyarországon* c. kötet⁴ – az országos állami és egyházi szervezeteken és intézményeken kívül – csak Budapesten 48 jótékonyági egyesületet, alapítványt regisztrál, ezek szinte mindegyike foglalkozott gyermekellátással is. Közülük külön is meg kell említenünk az e feladatot nevükben is hirdetőket: az ekkor már negyedszázada eredményesen működő, szabadkőműves háterű 'Gyermekbarát' Szűkölködő és Gondozás Nélküli Iskolás Gyermekeket

Gyámolító Egyesületet, a Kelenföldi Gyermekbarát Egyesületet és az Újpesti Gyermekbarát Egyesületet. Ezeknek az intézményeknek és szervezeteknek

a tevékenysége azonban elsősorban az alapellátásra (étkeztetés és ruhaosztás) terjedt ki, és – bár jelentős erőforrásokat mozgósítottak – a Magyarország történetében egyedülállóan gyors népességnövekedésből (ezen belül a gyermeklétszám növekedéséből) és az egyre súlyosabb elnyomorodásból adódó problémáknak csak a felszínét érintették.

A Gyermekbarátok más úton indultak el. Miközben rendszeresen szerveztek nyomorenyhítő akciókat, távolabbra is tekintettek. Nem halat akartak adni, hanem halászni akarták megtanítani, a szegénységből akarták kiemelni a gyermekeket, mindenekelőtt a munkásgyermeket. Azt akarták bizonyítani, hogy munkásként is lehet teljes életet élni, és ennek feltételeit céltudatos neveléssel lehet megteremteni. Az MMGYE-ről mondta Kéthly Anna a Nemzetgyűlésben elhangzott interpellációjában.

a betiltás határán vagy azon túl

⁴ Kun, Marschalkó és Rottenbiller (1911): *A fiatal-koriak támogatására hivatott jótékony célú intézmények Magyarországon*. Wodianer F. és Fiai Könyvnyomdai Műintézete, Budapest.

Nem jótékonyásra állt össze, amelyben lelkes munkások nem azért tömörültek, hogy itt jótékony mulatságokat rendezzenek és jótékony filléreket osztogassanak ki, hanem azért, hogy mindazt a mulasztást, amelyet az állam a gyermekvédelem terén elkövetett, a maguk erejéből pótolják. Nem jótékony egyesületnek, hanem szociálpolitikai intézménynek alakult ez az egyesület, a szülők bevonásával és önzetlen részvételével. Nemcsak a gyermekvédelem, s a gyermekvédelmi munkák elvégzése volt a célja, hanem az is, hogy a munkásszülöket pedagógiai és egészségügyi munkára nevelje.⁵

A gyermekbarát nevelési elvek tartópilérei a közösség, a munkás szolidaritás és a testi-lelki egészség voltak. Példaértékűnek tekinthető a problémakör komplex megközelítése, amit a különböző szakemberek, orvosok, pedagógusok, pszichológusok, szociális munkások aktív közreműködése tett lehetővé. Felvilágosító előadásokat tartottak, nevelési tanácsadást, fürdetési akciókat szerveztek, kirándulni, nyaralni vitték a legyengült, beteges gyerekeket, sportversenyeket rendeztek számukra. Legendás emlékeztetűek a hűvösvölgyi nyári napközizik, de később Árpádföldön önálló üdülotelepet is kialakítottak. Mesedélutánokat, szavalóesteket, színi előadásokat, nyilvános fellépéseket szerveztek szakszervezeti helyiségekben és munkás egyesületekben.

A Gyermekbarátok csoportokba szerveződtek. E csoportok néhány gyermekszerető felnőtt, gyakran egymással jó kapcsolatban lévő, együttműködő családok körül alakultak ki. Ez a forma nyilván nem független a munkásmozgalmi hagyomá-

nyoktól, másrészt azonban – ha talán nem is tudatosan – megjelenik benne egy jóval későbbi, lényegében posztmodern gondolat, a lokális közösségek strukturált hálózatára épülő társadalom eszménye. Nem véletlen, hogy a gyermekbarát tevékenység döntő mértékben e csoportok keretén belül zajlott, és az – egyébként jól kiépített – vertikális hálózat szerepe a módszertani, szükség esetén anyagi segítség nyújtása, nagyobb méretű akciók szervezése volt.

GYERMEKFILLÉREK

Huszonegyedik századi ésszel nehéz elképzelni, hogy a Gyermekbarát csoportok működésének anyagi feltételeit a csoporttagok

és a mozgalmat támogató szakszervezeti tagok filléreiből (az ún. „gyermekfillérből”) meg lehetett teremteni. E mellett persze jelentős „külső” forrásokat is sikerült mozgósítani,

sőt, az országos vezetés „fund raising” tevékenysége kifejezetten eredményes volt: jó módú orvosok, ügyvédek, bankárok, gyártulajdonosok is támogatták az egyesületet, jótékonyági rendezvényeik is sikeresek voltak. Az MMGYE gyermeknyomort enyhítő 1923. január 7-ei „nagy ünnepélyére” pl. a rendezvény plakátja szerint a jegyeket „1000 tagu Hölgybizottság” árusította, a plakát papírját a Goldzieher R.-T., a Felbert Gy. R.-T., valamint Sas és Bauer adományozta, a nyomtatást pedig ingyenesen véggezte a Kunossy grafikai műintézet R.-T. Ezzel együtt a mozgalom egyik alapelve az önszerveződés és munkás öngazgatás eszméje volt, az a meggyőződés, hogy a munkásgyerekeket elsősorban a munkásoknak

lokális közösségek
strukturált hálózatára épülő
társadalom

⁵ Kéthly Anna felszólalása a Nemzetgyűlés 1924. május hó 28-i ülésén. In: Gergely i. m. 121.

kell felkarolni, és a tudatos, szervezett munkásságnak kell példát mutatni szolidaritásból.

BETILTÁS ÉS FELOSZLATÁS

Az MMGYE a második világháború viszontagságos körülményei között fokozott erővel folytatta tevékenységét, mindaddig, amíg – Magyarország német megszállását követően – Jaross Andor belügyminiszter be nem tiltotta működésüket.

Okkal-joggal lehetett azt gondolni, hogy a feloszabulás után létrejövő demokratikus intézményrendszer kedvező feltételeket biztosít további munkájukhoz. Ezzel szemben minden jel arra mutat, hogy a koalíciós években a szociáldemokraták sem tettek meg mindent annak érdekében, hogy a szükséges források a Gyermekbarátok rendelkezésére álljanak, és megvédjék őket az egyre fokozódó kommunista nyomástól, a kommunistáknak viszont sikerült rövid idő alatt beépülni a Gyermekbarátok soraiba, hamarosan át is vették az irányítást, ami végül a Gyermekbarátok megszűnéséhez vezetett. A trójai faló taktika ezúttal is bevált.

Időközben azonban – még 1946-ban – az MMGYE az SZDP és MKP közötti megegyezés nyomán Országos Gyermekbarát Egyesületre (OGYE) változtatta a nevét, és fiókszervezetet hozott létre, a Gyermekbarát Úttörőmozgalmat, a későbbi úttörőmozgalom őst. A névváltoztatásra azért volt szükség, mert a kommunisták népfrontos taktikájához nem illeszkedett az eredeti névben szereplő „munkás” jelző. Másrészt az MMGYE nem gyermekszervezet volt, a kommunisták viszont egy szovjet

mintájú gyermekszervezet létrehozására törekedtek. Ehhez azonban nem volt sem tapasztalatuk, sem megfelelő szakembereik, a Gyermekbarátok viszont mindkét feltételt biztosították.

A mór megtette kötelességét, a mór mehet. Az úttörőmozgalom a Cserkészfiúk Szövetségével való 1948-as egyesülés után monopóliumhelyzetbe került, így a Gyermekbarát-ra a továbbiakban nem

volt szükség. Hivatalos feloszlására 1950. április 11-én került sor, tevékenységében ezután négy évtizedes szünet következett.

A rendszerváltás lázas eufóriájában, az egyesülési törvény által biztosított, évtizedeken át elképzelhe-

tetlen lehetőségek közepette a civil társadalom is magához tért. Hetek, hónapok alatt alapítványok, egyesületek százai, talán ezrei alakultak meg vagy újjá, némelyek valós igényeket megjelenítve, mások a nosztalgia okán.

A nyolcvanas évek végén még éltek azok, akik egykor aktív munkát végeztek a Gyermekbarátok között, még inkább azok, akik számára a Gyermekbarátok tevékenysége jelentette a lehetőséget az emberibb, szabadabb élethez. Természetes hát, hogy több kísérlet is történt a Gyermekbarát mozgalom újjászervezésére. E kísérletek egy részét nem jegyezte fel a krónika, mások irányt változtattak, mint a XIII. kerületi Gyermekbarátok kísérlete, amely végül Úttörők Baráti Köre néven működött huszonöt évig. 1992-ben viszont létrejött a Magyar Gyermekbarát Mozgalom. A kezdeti nekibuzdulás számos, sikeresen működő helyi szervezet alakításához vezetett. Mára azonban – úgy tűnik – elfogyott ez a lendület, a források beszűkültek, az egyre barátságtalanabb jogi környezetben, a lassan elerőtlenedő országos vezetés vé-

a kommunisták népfrontos taktikájához nem illeszkedett az eredeti névben szereplő „munkás” jelző

dőrnője alól kikerült helyi szervezetek mind nehezebben tudnak megállni a saját lábukon.

Úgy tűnik, a történet – a magyar Gyermekbarátok története – ezzel véget is ért. Még folynak ugyan az utóvédharcok, még vannak működő szervezetek, de ezek is most élik fel forrásaik maradékát. Nem marad más hátra, mint elismerően fejet hajtani egy évszázados történet felett, mondván: szép volt, jó volt, kár, hogy elmúlt.

Csakhogy.

Csakhogy megfeledkeztünk a történet legfontosabb szereplőiről. A gyerekekről, akikért a Gyermekbarátok egy évszázadon keresztül – legalábbis, amikor éppen hagyták őket – tevékenykedtek. Segítségre, támogatásra szoruló gyerekek ma is bőven vannak Magyarországon.

Szégyenkezhetünk is, ha arra gondolunk, hogy egy évszázad múltán még mindig vannak – s nem is kevesen – gyerekek, akik nem táplálkoznak kielégítően, akik elfogadhatatlan higiéniai körülmények között élnek, akik nem jutnak megfelelő egészségügyi ellátáshoz, akiket sosem viznek nyaralni...

A mai helyzet azonban ennél sokkal súlyosabb. Mert az elmúlt évtizedekben az említetteken kívül más, talán még sokkal súlyosabb veszélyeztető tényezők jelentek meg: a kábítószerek, az elmagányosodás és egyéb gyermekpszichiátriai veszélyeztető tényezők, s mindezek ősoka, a közösségi hiány. És tegyük rögtön hozzá: a mai nagy

ellátó rendszerek sem tudják orvosolni ezeket a problémákat – ha akarják sem. Ha éppen nem mással vannak elfoglalva.

Tapasztalhattuk, hogy az e problémák kezelésére létrejött állami intézmények és szervezetek soha nem voltak képesek megoldani a hátrányos helyzetű, nehezen nevelhető, sérült gyermekek és fiatalok nehézségeit, és talán a jövőben sem lesznek képesek rá. Megkockáztatom: a társadalmi szolidaritás, a civil közreműködés szükséglete kódolva van ezen a területen. De vajon rendelkezésünkre áll-e az a szolidaritási tőke, a munkás szolidaritásnak az a hatal-

mas ereje, amely annak idején a Gyermekbarát mozgalmat létrehozta és éllette? Lehetne talán árnyaltabb megfogalmazással próbálkozni, de az egyszavas lényegen ez mit sem változtatna: nem. A társadalmi viszonyok átrendeződésével a munkás szolidaritás a munkásosztállyal együtt kerül a múlt relikviái közé.

Mégis: alakulnak új társadalmi csoportok, új civil szervezetek és jelentkeznek segítő szándékok. De tanulnunk lehet és tanulnunk érdemes a Gyermekbarátoktól, hogy e szándékok ne rekedjenek meg a jótékonykodás szintjén.

Mégis: alakulnak új társadalmi csoportok, új civil szervezetek és jelentkeznek segítő szándékok. De tanulnunk lehet és tanulnunk érdemes a Gyermekbarátoktól, hogy e szándékok ne rekedjenek meg a jótékonykodás szintjén.

„Az egyesület tisztában van azzal, hogy egyes apró, bármely dekoratív részletkérdések megoldása, jótékony nemtők dilettáns pepecselése nem lehet alapja a munkásság gyermekvédelmi mozgalmának” – olvasható A Magyarországi Munkások Gyermekbarát Egyesülete 1917–1921. évi jelentése és zárszámadási c. dokumentumban,⁶ s a gondolatot akár ma is aktuálisnak tarthatjuk,

⁶ Idézi Szemlér Géza: *Tűzoltásra kényszerülve. Metszet a Magyarországi Munkások Gyermekbarát Egyesületének két világháború közötti történetéből*. Részletek az ELTE szociális munkás szakán készült 2005. novemberi diplomadolgozatról. 6. o.

ha a mondatot így fejezzük be: *a civil gyermekvédelmi mozgalmaknak*. Hozzátehetjük: a még oly jó szándékú adományozás is csak a pillanatnyi keserveket enyhíti, miközben azok okát nem is kísérli meg kiiktatni.

KÖZÖSSÉGHÍNYOS ÁLLAPOT

Akkor tehát hogyan? Forduljunk ismét a Gyermekbarátokhoz, és vegyük észre: a közösség, ha megoldást nem is, de páratlan lehetőséget kínál a gyermekek, fiatalok befogadására, gondjaik, problémáik komplex kezelésére. A közösség mára ismét eltűnni látszik a korosztály életéből. Az április

22-ei Gyermekbarát Piknik szervezői éppen a gyermekvilág közösségihányos állapotára kívánták a társadalom figyelmét ráirányítani.

A helyzet ma lényegesen bonyolultabb, mint száz

évvél ezelőtt, vagy akár a két világháború között. Nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy a család, mint primer közösség szerepe – minden nehézség, erőzió és diszfunkcionalitás ellenére – ma is elvitathatatlan és pótolhatatlan. Jelentőségét felerősítheti a Gyermekbarátok nagyszerű találmánya, szövetkező és „idegen” gyermekeket is befogadó családokból kialakuló alapközösség. Ez a modell egyébként azért is figyelemre méltó, mert tekintettel van a gyermeknek arra a „kritikus tömeg” iránti természetes igényére, hogy a közösség létszáma elegendő legyen a közös játékhoz.

Fontos szerepük lehet a közművelődési intézményekben létrejövő gyermekcsoportoknak és a virtuális közösségeknek is, de a módszertani tapasztalatok az utóbbi területen még nem kielégítőek.

A már említett „kritikus tömeg” a gyermek- és ifjúsági szervezetekben többnyire rendelkezésre áll, ezeket hagyományaik,

felkészült szakembereik eleve predesztinálják erre a feladatra. Az, hogy talpra tudnak-e állni, ki tudnak-e lábálni a jelenlegi gödörből, döntően azon múlik, hogy képesek-e levetni azt a militarista-falanszteri bélyeget, amelyet – általában alaptalanul – a média irányította közvélekedés sütött rájuk.

Az eredményes működés további feltétele a megfelelő források mozgósítása. Nagy kérdés, hogy e szervezetek milyen módon és mértékben várhatnak el tevékenységükhöz állami forrásokat. A kérdés a civil lét és működés lényegét érinti, hiszen a mai magyar közgondolkodás szerint a döntően állami forrásokra támaszkodó szervezetek kénytelenek kenyéradó gazdá-

juk kedvét keresni. Álláspontom szerint egyfelől az államnak kötelessége a tőle fontos feladatokat átvállaló civil szervezetek működési feltételeit biztosítani, másfelől a civil

szervezeteknek – közöttük a gyermek- és ifjúsági szervezeteknek – lehetőség szerint minél kisebb mértékben kellene erre a forrásra támaszkodni. Az, hogy milyen mértékben tudnak az államtól független forrásokat bevonni, természetesen csak egy jól működő, tőkeerős közegben lehet a társadalmi hasznosság mércéje, de már ma is – és a jövőben egyre inkább – élniük kell a forrásteremtés minden hagyományos és újabb keletű eszközével. A gyermek- és ifjúsági szervezetekben ezért is különös jelentőséget kap a szolidaritás, hiszen fokozott mértékben lehet számítani azok munkájára és támogatására, akik ezekben a szervezetekben tevékenykedtek, vagy épenséggel itt szocializálódtak.

Az elmúlt években-évtizedekben a gyermek- és ifjúsági közösségek világában számos kitűnő civil kezdeményezésnek lehattünk tanúi, amelyek többsége mára eltűnt. Minden jel arra utal, hogy a loká-

a lokális siker általában nem jelent hosszú távú fenntarthatóságot

lis siker általában nem jelent hosszú távú fenntarthatóságot. A Gyermekbarát mozgalom egyik fontos tanulása a jól átgondolt szervezeti-működési modell: hagyni kell a helyi szervezetek saját adottságaiknak és igényeiknek megfelelően működni, de központilag kell módszertani segítséget nyújtani és ehhez szakembereket biztosítani, valamint – szükség esetén – központilag kellene kiegyenlíteni a helyi szervezetek forrásteremtési lehetőségei közötti egyenlőtlenséget. Ez a struktúra ugyan nem garantálja a helyi egységek örökkévalóságát (mivel az nem is lehetséges), de biztosítja a mozgalom és a szervezet hosszú távú működőképességét.

A Gyermekbarát mozgalom eszményeit, céljait és eredményeit plasztikusan foglalta össze Kéthly Anna 1947-ben. Szavai ma, hét évtized múltán is érvényesek és mozgósító erejűek, egy olyan társadalomban is, amely szerkezetét és alapvető érté-

keit tekintve lényegesen eltér a Kéthly által (is) megálmodottól:

A demokratikus rend egyik legnagyobb erőssége, sőt alapfeltétele az önkéntes munka. Alulról, a kisemberek tevékenységével kiépített szervezetekben folyik ez a munka, amely a közösségi élet valamilyen fontos problémájával foglalkozik. A Gyermekbarátok ilyen önkéntes társulással alkotott, kezdeményező és kivitelező szervezet. Rendkívül fontos, hogy a demokráciában mellőzhetetlen és felmérhetetlen értékű munkát végez akkor, amikor a dolgozó embert, anyákat és apákat nemcsak gyermekük szellemi és erkölcsi fejlődésének jelentőségére tudatosítja, hanem meg is tanítja azokat az eszközöket és módszereket, amelyekkel ezt a fejlődést munkálhatják. Széles perspektíva nyílik meg a Gyermekbarátok előtt: apák és anyák sokasága készül majd tagjai sorában arra, hogy ne a megszületés véletlene, hanem a tudatosan vállalt és felismert szülői felelősség döntsön a gyermek lelkének kialakításánál.⁷

GYERMEKBARÁT PIKNIK

A magyar gyermekbarát mozgalom centenáriuma alkalmából gyermekérdekű szervezetek összefogásával került sor április 22-én a fővárosi Szent István Parkban a Gyermekbarát Piknik programra.

A résztvevők egy „gyermekbarát társadalomért” szálltak síkra, hangsúlyozva azt a veszélyt, amelyet a – számos más szempontból is kritikus helyzetben lévő – mai gyerekvilág közösségihiányos állapota jelent.

Dr. Harsányi Iván egyetemi tanár köszöntője mellett ifjú művészek gondoskodtak a népes közönség hangulatáról, miközben a sok-sok önkéntes közreműködésével elsősegélynyújtó kvíz, játszóház, kézműves foglalkozás, mesesarok, társasjáték várta a legifjabb korosztályt. A kitűnő hangulatú rendezvény tánczással és retro uzsonnával zárult. A gyerekek lufit, papírszálót, a felnőttek pedig a szervezők felhívását vihették magukkal.

A program honlapja: <http://gyermekbarat-tarsadalomert17-17.webnode.hu/>

⁷ Kéthly Anna *Gyermekbarátok a holnap társadalmáért* c. rádióelőadása. Elhangzott 1947. április 18-án. Közli: *Gyermekbarát*. A Magyarországi Gyermekbarátok Mozgalma lapja. XX. évfolyam 1–2. szám, 2007. március.

Fotó: Millányi Gy.

*Gyermekbarát piknik, Budapest,
Szent István park (2017. április 22.)*

FELHÍVÁS

A gyermekbarát mozgalom Magyarországon 1917-ben bontott zászlót, európai hatásra, a szociáldemokrata munkásmozgalom kezdeményezésére, a korszak megannyi, több szakmát képviselő kiváló szakembere részvételével. Ez az esemény nagyjelentőségű volt a magyarországi modernizációs folyamatokban. A jelenkor „emlékezetpolitikája” méltóan hívja fel rá az egész társadalom figyelmét.

Napjaink gyerekvilága-gyerektársadalma újra támogatásért, védelemért kiált. Kerüljön társadalmi egyetértésben közös akarat középpontjába a gyerekvilág-gyerektársadalom közösséghiányos állapota 2017-ben.

Gyűjtsünk csokorba, mutassunk fel a nyilvánosságnak magán-, közösségi, szervezeti, állami kezdeményezéseket, szándékokat, létező jó gyakorlatokat, mozgósítsunk támogatót, csatlakozó szándékokat. Mozdósítsuk a társadalom különböző csoportjait hasonló elszánásra. Mutassa meg erejét egy új gyermekbarát társadalmi mozgalom! Erősödjön e kezdeményezések együttműködése!

Javasolják az évforduló alkalmából szervezett Gyermekbarát Piknik – demonstráció kezdeményezői.

Budapest, 2017. április 22.

Csatlakozók, támogatók:

111. sz. Aba Nemzetiség Felfedező és Hagyományörző Törzs, 21. Színház a Nevelésért Egyesület, 4092. Számú Dózsa György Úttörőcsapat, A Kisgyermek, Az Ifjúságügy Szakértőinek Társasága (ISZT), E.ON, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, Garabonciás Együttes, Garabonciás Alapítvány, Görömbö Kompánia, Grund Klubhálózat, Gyermek- és Ifjúsági Önkormányzati Társaság (GYIÖT), Gyermekmédiá Egyesület, Hagyományok Háza, homoludens.hu Egyesület, Ifjúsági Elsősegélynyújtók Országos Egyesülete (IFELORE), Jogismeret Alapítvány, Magyar Pedagógiai Társaság, Magyar Úttörők Szövetsége, Magyarországi Gyermekbarátok Mozgalma, Megaron Pantomimegyüttes, META Mesterek és Tanítványok Alapfokú Művészeti Iskola, MIMA Kézműves Matematikai Program, Móra Kiadó, Múltunk, Örökség Alapítvány, Nefelejcs Alkotóműhely, Szabolcsi Bence Zeneiskola, Szülőnek lenni program